

1725.

1. ^{1. et} 2. Gochel, Jo. Wilhelmus : De jure principis circa religionem. 2 Bunde. 1725. 1746.
2. Gochel, Joh. Guilielmus : De feudis extra curiam.
3. ^{et} 2. Hartmannus, Jo. Zacharias : De usu limitato mandato. cum sine clausula consueti Caesareo Imperialis Aulici et Camerac. 2 Bunde.
4. Focher, Georg Willh. : De personis rigori Cambiali subiectis.
5. Leyer, Polycarpus : De veterum jurconsultorum Notionibus non juris Dicit.
6. Renschius, Ernestus : Origines metalli foliorum in Germania.

1726.

1. Comelatio, brevis de Christo dicitur scripto occasione 123. pp. C. de Hist. eccles. ipso temp. Chr. M. natali del a 1726. in stat. Julia pp.

1726.

2. Potholius, Jo. Woltz : De dispositione pecunie jardi-
civili in processu cambiali obveniente cum salu-
tione conjuncta.
3. Leyserus, Augustinus : De tutela pachticia.
4. Leyserus, Augustinus : Errorem popularem de neces-
saria sententiae et bellum conformatione.
5. Schrammius, Jones Cas. : De fundamentis pacis
revisis.
6. Treuer, Groll. Samuel : De vera origine aquarum
bicipites imperii Romani Germanici. . . .

o:
lu

es.

e

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Vorf.: Erh. Reusch-
vgl. Jöcher-Adelung VI,
Sp. 1867, Nr. 22

1726, 1

~~17208~~ 9/
~~1478~~

DE
**CHRISTO HEREDE
SCRIPTO**

BREVIS COMMENTATIO

OCCASIONE L. XXIII PR: C. DE SS. ECCLES.

IPSO

IESV CHRISTI NATALI DIE

A. ~~cl~~ lccc XXVI

IN ACADEMIA IVLIA

P. P.

HELMAESTADII

TYPIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII
ACAD. TYPOGR.

DE
CHRISTO HEREBE
SCRIBTO

DEEVS COMMENTATIO
GODFRIDUS A LEVIT. A. DE M. WILHELM.

IESU CHRISTI NATALI DIE

A. MDCCLXXVI

IN JONORUM WILHELM.

DE

HELMWILHELM
TERTIUM DIE NATALI IESU CHRISTI
A. MDCCLXXVI

cc
m
n
d
m

PRORECTOR ET SENATVS

ACADEMIAE IVLIAE

CIVIBVS SVIS

S.

Activitatis IESV CHRISTI memoriam salutarem uti ea, qua Christianos decet, mentis sanctimonia recolamus, ac nosmet ipsos, laudabili veterum instituto, ad grati animi studium excitemus: qua Iustiniani aetas pietate fuerit adversus Deum, quo eam potissimum argumento testatam fecerit,

quae ex isto probatae bonitatis semine, litigiorum germina pullularint, quae denique iisdem cohibendis remedia fuerint comparata, quove ista adminiculo refecata, etiam atque etiam considerare libet, Iustiniano praeecunte. Occasionem et materiam scribendi nobis largitur *l. 24. pr. C. de SS. eccles.* cuius verba repetiisse vel ideo non pigebit, quod qui ANTON. CONTIVM ICTI antecesserunt, hanc ab eo primum codici additam a) ignorabant.

Επειδήπερ ἐν πολλαῖς ἤδη διαθήκαις εὐρομεν τιαύτας ἐνστάσεις, καθ' ἃς ἢ ἐξ ἀλοκλήρου τις ἐγραψε τὸν δεσπότην ἡμῶν Χριστὸν κληρονομήσον, μὴ προσθεῖς ἐν κτήριον οἶκον μηδένα ἢ αὐτὸν τὸν δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξ ἡμισείας, ἢ ἐξ ἑτέρων ἀνίσων μερῶν, ἕτερον

Quoniam in plerisque nuper testamentis invenimus huiusmodi institutiones, quibus ex asse quis scripserat dominum nostrum Iesum Christum heredem, non adiciens oratorium aut templum ullum, aut ipsum dominum Iesum Christum ex

A 2

femisse

a) praetermissorum libro, c. 16.

ὅς τινα ἐξ ἡμισείας ἢ ἄλλης μέρους
 (ἤδη γὰρ πλείοσι διαθήκαις κα-
 τὰ τοῦτον γενομέναις τὸν τρόπον
 ἐνετύχουμεν,) καὶ πολλὴν ἀθλι-
 αὴν ἐντεῦθεν οὔσαν κατὰ τοὺς πα-
 λαιούς ὀρᾶμεν νόμους· καὶ τοῦ-
 το ἐπανορθούμενοι, θεσπίζομεν·
 εἰ μὲν τὸν δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν
 Χριστὸν γράψιέ τις κληρονομῶν, ἢ
 ἐξ ὀλοκλήρου, ἢ ἐκ μέρους· ἀντι-
 κρως δοκεῖν τὴν κατὰ τὴν αὐτὴν
 πόλιν, ἢ τὴν κάμην, ἢ τὸ χωρίον,
 ἐφ' ἧς καθέστηκεν ὁ τελευτήσας,
 ἀγιατάτην ἐκκλησίαν ἐνστασθαι
 κληρονομῶν καὶ εἰς ὀλοκλήρον τὴν
 ἐνστασιν ἀπαιτεῖσθαι παρὰ τῶν
 θεοφιλεστάτων αὐτῆς οἰκονόμων,
 ἢ εἰς τὸ μέρος, καθ' ὅσον κληρο-
 νόμος ἐγράφη· αὐτοῦ τοῦ κρατοῦν-
 τος, ἢ καὶ ληγάτον ἢ φιδεικομ-
 μίσσον καταληφθεῖν· καὶ ταῦ-
 τα διαφέρειν ταῖς ἀγιαταῖς ἐκ-
 κλησίας, ἐφ' ὧτε εἰς πτωχῶν ἀ-
 ποστρεφῆν αὐτὰ προχωρεῖν.

femisse, vel aliis inaequali-
 bus partibus, alium vero
 quempiam ex dimidia vel
 alia portione, (jam enim in
 complura hujusmodi testa-
 menta incidimus,) cum vi-
 deremus multam exinde in-
 certitudinem secundum ve-
 teres leges exoriri. Nos
 hoc etiam emendantes fan-
 cimus, si quidem dominum
 nostrum Iesum Christum
 scripsit quis heredem vel ex
 asse, vel pro parte, manife-
 ste videri ipsius civitatis,
 vel castelli, vel agri, in quo
 constitutus erat defunctus,
 ecclesiam sanctissimam in-
 stitutam esse heredem, et
 hereditatem peti debere per
 Deo amantissimos ejus oe-
 conomos ex asse, vel pro
 parte, ex qua heres institut-
 us est: eodem obtinente,
 et si legatum vel fideicom-
 missum relictum sit; ut ipsa
 competant sanctissimis ec-
 clesiis ad hoc quidem, ut ad
 pauperum alimoniam con-
 ferant.

Quaestio, num Christo hereditatem tradere, aut
 in partem eundem vocare tum licuerit? nullam omni-
 no dubitationem habebat. Singula ferme legis verba
 id

id arguunt, imo firmissime evincunt. Sive enim cogitemus 1) testatorum frequentiam, qui 2) hereditatem ex asse, semisse, aliisque partibus quibuscunque, 3) Christo, 4) et soli et cum coheredibus instituto, adscriperunt; sive 5) sententiae adversae ratiunculam, 6) ipsamve spectemus veram et solidam rationem, qua imperator commotus, certa rem ambiguam constitutione definivit; sive denique animum advortamus ad ipsius facti 7) et repetitionem, 8) et decisionem, vi cujus 9) curia seu ecclesia, quam vocant, parochialis, defuncti hereditatem petebat 10) per oeconomos, seu dispensatores domesticos, aut 11) legata et fideicommissa capiebat, 12) ad pauperum alimoniam eroganda: dicendum utique est, per leges fieri potuisse, ut testatorum patrimonia testamentis ad Christum pervenirent. Et quis dubitet, quum inde a Constantini tempestate, venerabili concilio relinqui potuerit, libero supremae voluntatis stilo, et licito, quod iterum non redit, arbitrio. b) Neque vero solum decedentes ex hac vita, post mortem demum pii videri volebant, ac re ipsa testari, qua doctrina fuerint imbuti, dum viverent: sed et vivi beneque valentes, quotquot sacrorum nostrorum erant participes, decimas frugum, votis nuncupatis, sacerdotibus libabant et pauperibus. c) Erat nempe et haec ipsorum liberalitas, quae martyribus, apostolis, ipsique Christo, fiebat, d) legibus permissa et corroborata.

A 3

b) *l. i. C. de SS. eccles. l. 4. C. Th. de episc. eccles. et cler. lib. XVI.* ad quam legem docte commentatus est GUIL. FORNERIVS *selectionum lib. I, c. 28.*

c) PAGANIVS GAUDENTIVS *de Iustiniani saeculi moribus part. I, cap. 23. 24.*

d) *l. 15. l. 19. C. de SS. eccles.*

rata. Quae licet clarissima sint et indubitata, alia tamen legem premit obscuritas: quam ut feliciter tollamus, paullo altius erit repetendum, a quam causa profecta sit haec constitutio? tum quo consilio testatores Christo reliquerint? cur denique locum, si cui relictum vellent, ipso nomine non appellarint?

Ad primum caput, a quam causa profecta sit haec constitutio, quae sacerdotibus et egenis tantopere favet? a PROCOPIO, si ad hanc vitam rediret, haud dubie responsum ferremus, quia Iustinianus, dum sacerdotibus aliorum possessiones inique invadentibus indulget, pius erga Deum videri e) volebat, sua aliorumque crimina pietate obtegens. At nihil causae subest, cur simulatori egregio, qui, a mendacio contra veritatem stare, non unis argumentis convictus est, credamus potius, quam incorruptis integerrimisque aliorum testimoniis, qui imperatoris studium sacrarum litterarum, quas a Theophilo edoctus, ad multam usque noctem, ipsius PROCOPII f) elogio, cum viris Deo deditis indagavit, et laudabilem egentium curam multiplici laudis genere praedicant. g) Istas igitur nequissimi obrectatoris nugas contemnimus, et paullo curatius inquiremus, an Tribonianus, cui hanc legem acceptam ferunt nonnulli, uti alias, ita hac quoque sanctione, fraude solita usus, quasi per ipsum Christianorum laetitia petierit Christianam religionem, quam is hujus os acerrimus everfam cuperet? Frigidam huic sententiae suffundere videtur DIONYSIVS GOTHOFREDVS,
V.C.

e) *anecd. n. 126, 177, 179.*

f) *de bell. Goth. lib. III.*

g) *Veterum testimonia legis in IOAN. EICHELII, Icti nostratis, animadversionibus ad Procopii aenodora, p. 62. 63.*

V. C. dum ad h. l. annotat, quibusdam deorum, h) non omnibus promiscue, beneficii loco datum esse, ut ex testamentis caperent: quasi Christo privilegium non simile esset concessum. At frustra esse hos auctores, et sine ulla veri specie haec dici, quis non videt? Pro bent, si possunt, quibus ista perplacent; probent, Tribonianum hujus legis auctorem esse. Cognitum est omnibus, ignotum nemini, quum priorum saeculorum imperatores multas leges conderent de religione, deque religionis antistitibus; i) nihil tamen de negotiis ad rem sacram pertinentibus eos innovasse sine consilio suffragioque antistitum, quos vel domi consulebant, vel in publicis confessibus de rebus religiosis in commune deliberantes audiebant. *Si de re militari est consulendum, inquit AMBROSIVS, k) debet exercitati in praeliis viri expectari sententia, consilium comprobari. Quando de religione tractatus est, Deum cogita.* Et post pauca interjecta: *Si civilis causa esset, diversae parti responsio servaretur: causa religionis est; episcopus convenio.* Idem alibi disertius: l) *Tu utique, quem nemo cogebat, nemo habebat in potestate, debuisti sacerdotem consulere.* Non ergo immerito suspicantur viri doctissimi, Iustiniano, quum edictum hoc ferret de rebus Christianorum, Tribonianum consilii adiutorem non fuisse, sed Epiphanium, praesulem Constantinopolitanum, quem is auctorem secutus esse perhibetur, m) eum videlicet, ad quem lunculen-

h) Quos CAEVS instituit. lib. II, tit. 7 enumerat: ad quem locum quae IAC. OISELIVS scripsit, legi merentur.

i) GAUDENT. l. c. cap. 4.

k) Epistola ad Valentinianum imp. contra Symmachum.

l) Epistola ad Eugenium.

m) CAESAR BARONIVS *annal. eccles. tom. VII ad a. 528, et*
HENR.

culenta de sanctis fidei dogmatibus epistola n) est percripta. Deinde neque privilegium esse, idque ex mera alienigenarum superstitione irrogatum, tum bona hereditaria pauperibus transcripta comprobant, tum altera MANVELIS COMNENI constitutio, o) qua, Christo herede facto, iudicium validum ac firmum esse voluit. In hujus vero aetatem, neque ulla cadit suspicio pravae gentium aemulationis, neque alia ex istis ratiocinationibus convenit. Quare nec illo egemus argumento, quo multos non satis feliciter pugnare observatum est, quasi is, qui sapientissime prospexit, ne Paulus testimonium reciperet a Pythonis spiritu; p) qui nec ipse homines, q) nedum daemones, r) sibi testes esse passus est; qui cohibuit, ne senatus Romanus auctoritatem commodaret vesano Tiberii conatui, Christum in deorum numerum referre volentis: s) idem quoque obstitisset utique, ne, privilegio dato et accepto, ad eorundem classem adscriberetur, ac diis, quasi unus ex illis, equipararetur.

Accedendum nunc est ad alterum, quod supra posuimus, caput, quo consilio Christum in hereditatem venire iusserint testatores? CAESAR BARONIVS, t) et qui vastum hujus opus in arctum contraxit, HENRICVS SPONDANVS, u) videntur in eam concessisse sen-

HENR. SPONDANVS *ad eund. ann. M. ANT. DE DOMINIS de rep. eccl. lib. VI, c. 6, n. 55.*

n) *l. 7. C. de summa Trinit.*

o) *Const. I.*

p) *Act. XVI, 16.*

q) *Ioan. V, 34.*

r) *Matth. VIII, 29. sqq. Marc. I, 24. sqq.*

s) TERTULLIANVS apud NICEPHORVM *H. E. lib. II, c. 8.*
 Conf. CONR. RITTERSHVSIUS, *Brunsvigae Altorfrique decus immortale, lect. sac. lib. VII, c. 22.*

t) *Annal. eccles. tom. VII ad a. 530. n. 45.*

u) *ad ann. 530. n. 4.*

sententiam, quasi cives subjecti ad heri exemplum se composuerint, ac propterea, quum ille studio excitarum aedium sacrarum teneretur, hos quoque moribundos ecclesiis legasse facultates suas, easque in templis aedificandis impendi voluisse: sed ita loquuntur ambigue atque perplexe, ut satis appareat, eos sibi ipsis non constituisse, nedum legis verba, ad quae provocant, curate satis inspexisse. Magis ad speciem valuisset, propiusque causae duumviri illi inserviissent suae, si patrimoniam morituros Christo obtulisse dixissent cogitando crimina, quae expianda pauperes deprecarentur; aeternamque salutem exspectando, quam Deus ipsis propitius retribuere. Neque magnopere laborassent, quibus firmitatis stabilirent, quae affirmarant: ejus enim veterem auctorem laudare potuissent MANVELEM COMMENVM, qui maturanda esse judicia, quae inter litigantes hoc de negotio committuntur, eam potissimum ob causam voluit, ne inanis eorundem dilatio detrimentum inferat defunctorum animis. Συμβαίνει γὰρ ἐντεῦθεν τὰς τῶν τελευτῶντων ζημιῶσθαι ψυχὰς. *Contingit enim hinc, ut defunctorum animae damnum subeant.* Aevi certe Iustiniani historia nos edocet, insedisle jam tum mentibus hominum eam persuasionem, quasi noxa quaecunque oblatione lueretur. Vnus instar omnium testis erit HIERONYMVS, x) ipso saeculo superior, publice, inquit, *recitantur offerentium nomina, et redemptio peccatorum mutatur in laudem.* At quoniam Justiniani lex nullam hujus rei suspicionem injicit; non magis horum commenta admittimus, quam ista aliorum,

B

qui

x) *lib. II ad Hierem. XI, p. 291.* Conf. theologus e nostris excellenter eruditus, IOAN. FECHTIVS *de orig. et superstitione missarum c. 4, n. 7 plurimisque seqq.*

qui hujus loci propriam esse arbitrantur disputationem eam, quam de Christi corpore, corruptioni naturaeque imbecillitatibus haud obnoxio, Iustino seniore Iustinianoque imperantibus, ingressi sunt acephali, agnoetae, horumque infelix suboles, ἀφραγτοδοκῆται et φραγτολάτραι seu corrupticolae: y) quorum alterutri e sectae suae disciplina, non odio, sed bono animo, sed affectu Dei, honorare se dominum atque amare credentes, z) eo devenerunt, ut Christum heredem facere mallent, quam quemvis alium. Auget suspicionem, quod Iustinianus ipse edicto istam sententiam a) propugnavit, quum vitae partem maximam fere exegisset: quam causam fuisse calumniantur, cur tam pronus esset facilisque ad ea stabilienda, quae a testatoribus non satis provide constituta esse, pronuntiare ipsum oportuisset. Sed caritas, non male cogitans, sperare jubet, neminem quenquam testatorum monstri quid aluisse. quae ut vera putemus, his potissimum rationibus inducimur, quod, quo anno hanc legem promulgavit imperator, perver-sae istius doctrinae semina tam late sparsa necdum fuerunt: deinde quod ejus sectatoribus, si qui fuissent, testamenti factio erat adempta. b)

Supereft, ut tertio loco disquiramus, quid causae sit, quare locum, si cui relictum vellent, certo suo ac proprio vocabulo nominare neglexerint testatores. Inde enim nascebatur dubitatio, quasi institutio inanis esset et nulla, utpote sine certo consilio facta: c) et haec est illa

ἀδν-

y) De quibus videndi LIBERATIVS DIACONVS in *breviario*, NICEPHORVS *lib. XVII, c. 29.* ISIDORVS *origg. lib. VIII, s. aliiq.*

z) SALVIANVS.

a) EVAGRIVS *lib. III, c. 38.*

b) *l. 19. C. de haeret.*

c) §. 25 *l. de legat.* VLPPIANVS 22, 4, ibique SCHVLTIN-

GVIS

α' δηλία κατά τους παλαιούς νόμους, de qua imperator con-
 queritur. Caussa vero non fuit alia, quam quia Christi
 nomen, legum tabulis convenienter ipsos demonstra-
 bat pauperes: nec ulla suberat ambiguitas. Serva-
 tor enim benignissimus beneficia in miseros et laboran-
 tes collata sibi imputat. d) τού γὰρ αἰτούντος λαμβά-
 νοντος, ἴσταται ὁ Χριστός συγκοιλαίων τούτω τὴν χεῖρα. ἐφ' ὅσον
 γὰρ, Φησὶν, ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων ἀδελφῶν ἐποιήσατε, ἐμοὶ
 ἐποιήσατε. *Multi homines, verba sunt MANVELIS CO-*
MNENI, in extremis suis dispositionibus procuratores seu
executores eorum, quae praescripserunt, relinquunt, iis-
que Christo, dulci isto ac mundo salutari nomine, herede
scripto, rerum suarum dispensationem atque administratio-
nem injungunt. Hoc autem videntur facere, cum pau-
peribus substantias suas dividi praecipunt. Cum enim
mendicans accipit, adstat Christus, ac una cum illo manum
porrigit. Quatenus namque, inquit, uni ex minimis
bisce fratribus fecistis, mihi fecistis. Deinde usitata
non solum loquendi formula erat, sed etiam quotidiana,
ut, qui in testamentis benefici essent erga aerumnosos,
Christum heredem reliquisse dicerentur. CHRYSOSTO-
MVS: e) ἐν ταῖς διαθήκαις τὸν Χριστὸν κατάλ.πε κληρονόμον.
ἔδει γὰρ μὲν ζῶντα τούτο γὰρ προαιρέσεως ὁρθῆς ἦν. ἀλλ' ὅμως
καὶ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης γενεῶν Φιλοτιμότερος. καὶ γὰρ ὁ Χριστός διὰ
τούτου προσέταξε δίδουαι πένησι, ἵνα ζῶντας ἡμᾶς Φιλοσόφους ἐρ-
γάσθαι, ἵνα πείσῃ χερμάτων καταφρονεῖν, ἵνα ὑπεροχῶν διδάξῃ
τῶν γηϊνῶν. In testamento Christum relinque heredem.
 B 2 nam

GIVS. IVL. PAVLLVS III sentent. IIII, §. 3, de institut. here-
 dum, et tit. VI, §. 13. de legat.

d) Matth. XXV, 40, 45.

e) in epist. ad Ephes. cap. V, hom. 18.

nam oporteret quidem viventem. hoc enim esset recte instituti liberi arbitrii. sed tamen vel a necessitate fias liberior. Etenim propterea Christus iussit te dare pauperibus, ut nos viventes redderet philosophos, ut persuaderet despiciere pecunias, ut doceret terrena contemnere. Nemini vero mirum videbitur, in sanctione juris causam afferri e sacra oraculorum caelestium doctrina petitam. haec enim consuetudo a Ictorum rationibus nequaquam aliena est. Scantinae legis crimen flammis ulciscuntur Valentinianus, Theodosius et Arcadius, f) ut universi intelligant, sacrosanctum cunctis esse debere hospitium virilis animae. g) Liquet denique, heredem incertum non esse, sed rite recteque institutum intelligi, quem testator signis et demonstrationibus quibuscunque, e quibus de voluntate ipsius manifeste constare potest, ostendit et declarat, uti vel primis Iustinianeis non est incognitum. Quamvis enim sigillatim demonstraretur nemo: in universum tamen patet, quem sibi heredem optet moriens; nihilque magis, vel ipsius Servatoris effato, h) certum est, quam certa est egentium multitudo, et praesentia, quos semper nobiscum habebimus. Quare dicendum est, venerabili Christi nomine addito, eos, ratam magis et inviolabilem futuram esse voluntatem suam, jure confidisse.

Atque nunc plane perspicimus, qui hominum mentes scrupulis maxime urferit, et quae res in contentionem venerit. Erant plura loca, quibus alebantur infor-

f) l. 7. C. Th. ad L. Jul. de adult. lib. VIII, ibique IAC. GOTHOFREDVS.

g) i Corinth. III, 16, 17. Conf. PAUL. BAVLDRI ad Lactantium de mortibus persecutorum p. 121, 122. et STEPH. BALVZIVS ad eund. p. 34.

h) Matth. XXVI, 11, Ioan. XII, 8.

fortunari, xenones, nosocomia, orphanotrophia, procho-
trophia, gerontocomia, brephotrophia, monasteria, ipsae
denique ecclesiae. i) Et Constantinopolitanorum curia-
ta aedes hoc sibi munus tanquam praecipuum deposcere
videbatur, eo quod omnium aliarum caput k) esset, et ce-
leberrimum Sophiae templum, summa religione cultum,
l) Christo, a quo, aeterna patris sapientia, m) nomen
traxerat, sacratum esse perhiberetur. n) Poterant et
defuncti voluntatem, agnati eam in partem interpretan-
do explicare, ut hereditas viritim distribueretur inter
egentes, neque de eadem quidquam in commune pau-
perum aerarium conferretur. Has similesque tene-
bras ut dispelleret imperator, omnesque obscuritates in
aperto certoque juris tramite collocaret, edixit, eccle-
siam, quam vocant, parochialem, seu, ut latinius loqua-
mur, curiam o) ejus loci, in quo domicilium habuerat de-
functus, heredem esse, quae per dispensatorem domesti-
cum, qui a Germanis alicubi *der Heilig* appellatur, p) petat
hereditatem, eamque in usus hominum tenuiorum atque
inopum eroget. *Sit heres, sed mater filiorum, id est, gregis
sui, ecclesia, quae illos genuit, nutrit, pavit.* q) Causas hu-
jus

B 3

- i) l. 19, 22 C. de SS. ecclef. k) l. 24 C. eod.
l) PROCOPIVS *anecd. plag. C 3.* Conf. HVB. GIPHAN.
de Iustiniano imp. p. m. 40 et FRANC. GVINETVS *cap. 16.*
m) *Coloss. II, 3.* CLEMENS Alexandrinus *stromat. lib. VI, p. m.*
644. IOAN. CHRYSOSTOMVS *serm. in Stephanum, tom.*
VI, p. 277. c.
n) NICEPHOR. *lib. VII, cap. 49.*
o) GVIL. BVDAEVS *annotatt. poster. ad l. ult. §. 10. D. de mu-*
ner. et honor.
p) CHRISTOPH. BESOLD. *thesaur. pract. voce Fabric.*
q) HIERONYMVS *epist. 2 ad Nepotian. de vita cleri orum et*
sacerdotum.

jus decisionis, quas a juris pontificii doctoribus plena manu ingeri novimus, scientes silentio praetermittimus. Hanc solam imperator satis praegnantem ratus est, ut malis domesticis impeditos, quorum innumerabilis erat multitudo, quod perverfis errantium placitis addicti recte sentientes ejiciebant possessionibus, bonisque omnibus spoliabant, heredes admitteret. Ita namque imitabatur studium alendorum pauperum, quo Christianos veteres omnis celebrat historia. Iam inde enim ab initio salutis per Christum recuperatae, viri, qui divino cultui ministeria religionis impendunt, r) h. e. clerici, presbyteri et diaconi, pecunias in commune collatas, antistitis arbitrato erogabant in pauperes. s) Et eorum demum Christianorum, seu clericorum, verus esse cultus recte dicitur, t) qui adjuvare pauperes et positos in necessitatibus volunt, et qui, si quid vel parsimonia, vel provisione, vel mercatura, honestati tamen conscia, congesserint, in usum pauperum atque egentium ministrant. u) Praeterea civile, populare et prudens consilium erat, quo regendi peritiam imperatoris censeas, ut sumptum largissime praeberet infantibus, senibus, morbo, paupertate vel alia quavis difficultate laborantibus, sublata inutili frumentariae largitionis expensa, qua, tanquam vinculo quodam, inopem plebeculam potentiores olim in rep. Romana cives,

r) l. 2. C. Th. de episc. eccles. et cler. lib. XVI.

s) Canon. apostol. 40. Add. PETRVS GREGORIUS Tholosanus XV syntagm. 20.

t) l. 2 C. Th. de lustrali collatione lib. XIII. ibique GOTHOFREDVS.

u) l. 14 C. Th. eod. Qui plura nosse cupit de eo, quam solliciti fuerint Christiani de explendis aliorum egestatibus, adeat FRANC. DVARENVM de sacr. eccles. minist. et benef. lib. II, c. I.

ves, et, oppressa demum rep., Caesares sibi obstrictam semper in manu habuerant. x)

Haec ea sunt, quae hoc quidem tempore in usus vestros, CIVES suavissimi, commentari libuit, ut mentes animosque vestros exfiscitarem ad sacra IESU CHRISTI natalitia pie quieteque peragenda. Gaudio exultat omnis Christianorum coetus de beatitudinis sempiternae hereditate, qua excideramus miseri, per Soterem eum recuperata, qui, dum inter homines vitam degebat, possessiones non habebat, ubi caput reclinaret, aut requiesceret, y) sed tenui sorte contentus, et sibi et suis prospiciebat de vitae necessitatibus, facultates, quae obvenerant, diligenter custodiens. z) Laetatur, Dei nos heredes factos esse et coheredes gloriae Christi, a) ingentemque hanc nobis omnibus laetitiam nuntiat, toti populo futuram. Hujus igitur quotquot participes fieri cupiunt; cupiunt autem omnes ac singuli; publice privatimque, in sacris conventibus, et in museo, sacra, quae nostro commodo prodita sunt, oracula legendo, audiendo, meditando, tanti beneficii memoriam recolant, indeque ab initio repetentes, nomen re ipsa profiteantur inter hominum quietissimos, quo Dei filii atque heredes facti non tantum bonis abundant, terraeque hereditates possideant, b) sed et altera illa vita ne se indignos judicent priveritque. Non ignoratis, excludi eos hereditate, qui ad graves testatoris

x) THOM. RIVIVS *in defensione Iustiniani contra Alemannum*, apud EICHELIVM p. 298. 299.

y) *Luc. VIII*, 58.

z) *Ioan. XIII*, 29.

a) *Rom. VIII*, 17.

b) *Matth. V*, 4.

toris inimicitias descendunt. c) Nolite ergo Soteri vestro inimicitias indicere. Nescitis, mundi amicitiam, Dei esse inimicitias? qui vult amicus esse mundi, inimicus efficitur Dei. d) Facinora et crimina Numen sanctissimum usque exosum est. Caveatis, quaesumus, ne forte obruantur animi vestri crapula et ebrietate: imo vero rerum vestrarum satagentes, sapientiae thesauros amplissimos colligatis, randemque fidi atque prudentis servi felicitate gaudeatis, et cum Christo ad aeterna caelorum gaudia aliquando ingrediamini. Vnum denique vos volumus, ut non tam Iustiniani aevi testatorum frequentia admoniti, sacerdotibus, qui animorum curam agunt, hanc gratiam et benevolentiam praestetis, ipsis jure debitam, ut de fortunis vestris in ipsos quoque liberales sitis; quam Israelitarum potius exemplum e) ad imitandum vobis proponatis, atque ad tabernaculum et sacra, quae illi procurant, ultro plus etiam conferatis, quam quantum postuletur. Parata sit liberalitas vestra, f) prout quisque animo destinavit, non aegre, non invitus. hilarem enim datorem amat DEVS. P. P. Helmaestadii in academia Iulia d. xxv Decembris A. MDCCXXVI.

c) l. 9. D. de his, quae ut indign.

d) Jac. IIII, 4.

e) Exod. XXXVI, 4. seqq.

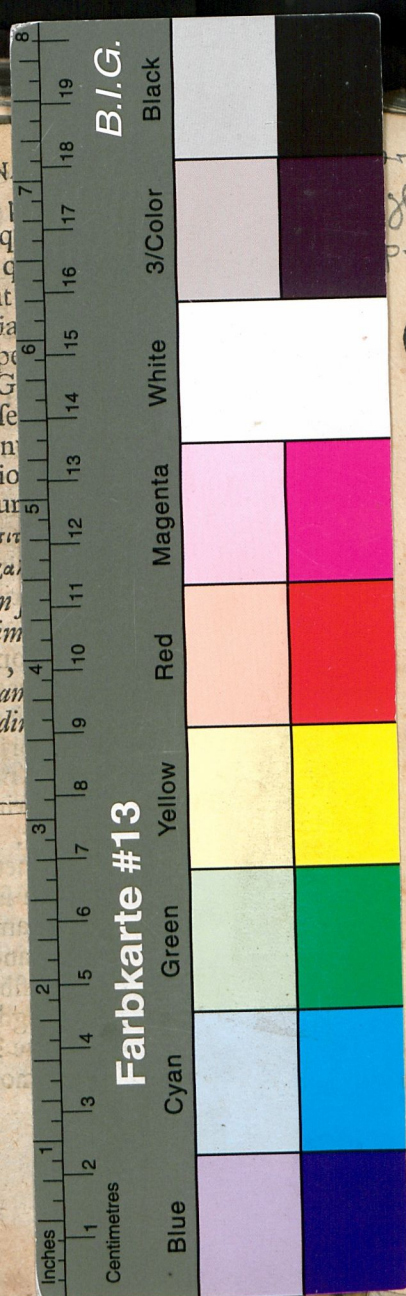
f) 2 Corinth. VIII, 5. 7.

ULB Halle
007 365 365

3

f. Erh. Reusch-
gl. Jöcher-Adelung VI,
p. 1867, Nr. 22

1726, 1

~~17208~~ 9
1478

DE
**CHRISTO HEREDE
SCRIPTO**

BREVIS COMMENTATIO
OCCASIONE L. XXIII PR: C. DE SS. ECCLES.

IPSO
IESV CHRISTI NATALI DIE
A. d. 1600 XXVI
IN ACADEMIA IVLIA
P. P.

HELMAESTADII
TYPIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII
ACAD. TYPOGR.

